

Metsäkulttuuri

Metsäkulttuurilla tarkoitetaan yksilöiden ja yhteisöjen metsään liittyvissä sosiaalisissa yhteyksissä jakamia toimintatapoja, käytäntöjä, käsityksiä, merkityksiä ja arvoja. Metsäkulttuuri on vuorovaikutusta ihmisten ja metsäluonnon välillä: metsät luovat puitteet ihmisen toiminnalle, ja samalla ihminen muodostaa erilaisia toimintatapoja, käytäntöjä ja suhteita metsiin. Suomessa näin on ollut niin kauan kuin täällä on ollut metsiä ja ihmisiä. Siten metsähistoria, metsäperinne ja metsäkulttuuriperintö voidaan ymmärtää osaksi metsäkulttuurin ajallista jatkumoa menneisyydestä tulevaisuuteen.

Suomalaiset elinkeinot, elinympäristöt, kulttuuri, maailmankuva, yhteiskunta ja historia ovat olleet vahvasti sidoksissa metsäluontoon. Tämä moniulotteinen yhteys näkyy niin kansanperinteessä kuin tämän päivän yhteiskunnallisessa keskustelussakin. Suomessa on aina tehty monenlaista metsässä, metsästä ja metsiin liittyen. Metsistä puhutaan, ne herättävät tunteita, nostavat esiin arvoja ja synnyttävät toimintaa. Metsiä halutaan käyttää, niitä halutaan suojella ja niihin liittyvää kulttuuria halutaan tallentaa ja vaalia.

Metsäkulttuuri, kuten kaikki kulttuuri, on lähtökohtaisesti jaettua, jotakin, jonka ihminen on yhteisönsä jäsenenä luonut. Nykykäsityksen mukaan kulttuuri on prosessi: liittyessään johonkin yhteisöön yksilöt omaksuvat ryhmän arvoja, käsityksiä ja toimintatapoja, mutta tuovat siihen myös oman yksilöllisen näkökulmansa. Siksi yhteinen kulttuuri syntyy ja elää jatkuvana prosessina yhteisön jäsenten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Siinä luodaan, toistetaan, mutta myös ylläpidetään yksilöllistä monimuotoisuutta.

Elävien yksilöiden kohdalla voidaan puhua metsäsuhteesta. Jokaisen yksilön metsäsuhde muotoutuu monimutkaisessa ja elinikäisessä prosessissa, metsien, ihmisten ja kulttuurin vuorovaikutuksessa, tietoisesti ja alitajuisesti. Suomalainen metsäkulttuuri ilmenee siten monenlaisina metsäsuhteina, jotka ovat ihmisille tärkeitä, sillä ne ovat osa heidän identiteettiään, historiaansa, elämäntarinaansa ja usein myös hyvinvointiaan. Voidaan myös puhua yhteisöjen metsäsuhteista, sillä yksilöt jakavat yhteisöissään käsityksiä, arvoja ja toimintatapoja suhteessa metsään.

(vihreä kaaviokuva: metsäkulttuuri, metsähistoria, metsäsuhde)

Voit tutustua käsitteisiin sanaston avulla tai verkkojulkaisussa Karhunkorva, Reetta & Paaskoski, Leena & Matila. Airi & Arnkil, Nora 2016, Merkityksellinen metsäkulttuuri. – Tapion raportteja 10.

<http://tapio.fi/wp-content/uploads/2016/12/merkityksellinen-metsakulttuuri.pdf>

Suomi allekirjoitti Unescon sopimuksen aineettomasta kulttuuriperinnöstä vuonna 2013. Sopimuksen toimeenpanosta vastaa Suomessa Museovirasto. Suomen Metsämuseo Lusto kutsuttiin vuonna 2014 mukaan asiantuntijaksi pohtimaan metsään liittyvää aineetonta kulttuuriperintöä. Lustolla on vuodesta 2018 lähtien myös edustus OKM:n nimeämässä Aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijaryhmässä. Aineeton kulttuuriperintö on ihmisten arjessa läsnäolevaa, edelleen merkityksellistä elävää perintöä. Luston aloitteesta ja monien metsätoimijoiden tuella suomalainen metsäsuhde valittiin ensimmäisten elävän perinnön ilmiöiden joukossa vuonna 2017 kansalliseen aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon. Voit tutustua suomalaiseen metsäsuhteeseen elävänä perintönä *Elävän perinnön wikissä*

https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Suomalainen_mets%C3%A4suhde tai lukemalla

verkkoartikkelin Karhunkorva, Reetta & Paaskoski, Leena 2017, *Eläviä suhteita metsään ja perintöön*. – Elossa. Luonto ja elävä kulttuuriperintö. Toim. Aura Kivilaakso & Leena Marsio.

<http://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/fi/File/3286/elossa-final.pdf> ja verkkoartikkelin Karhunkorva,

Reetta & Paaskoski, Leena 2015, *Suomalainen metsäsuhde aineettomana kulttuuriperintönä*

<https://issuu.com/kotiseutuliiitto/docs/kotiseutu2015>

Metsäsuhteista metsäalalla on keskusteltu runsaasti viime vuosien aikana. Metsäkulttuurinen näkökulma, metsäsuhteajattelu ja kulttuurinen kestävyys on nostettu esiin myös Kansallisen metsästrategian päivityksessä 2018. Metsästrategian metsäkulttuuriseen näkökulmaan voit perehtyä myös verkkojulkaisussa *Matila, A., Paaskoski, L., Karhunkorva, R., Arnkil, N. & Matveinen, K. 2018, Metsäkulttuurinen näkökulma kansalliseen metsästrategiaan. – Tapion raportteja nro 25.*

http://tapio.fi/wp-content/uploads/2018/03/Metsakulttuurinen_Tapion_raportteja_25.pdf

Metsätoimijoiden metsäsuhteisiin voit tutustua verkkojulkaisussa *Karhunkorva, Reetta & Kärkkäinen, Sirpa & Paaskoski, Leena 2017, Metsäsuhteiden kenttä. – Luston julkaisuja 1.*

https://issuu.com/luston_julkaisuja/docs/metsasuhteiden_kentta

Suomen Metsämuseo Luston www.lusto.fi laaja ja moniulotteinen näyttelykokonaisuus Punkaharjulla kertoo ihmisen ja metsän välisestä vuorovaikutuksesta menneisyydestä tulevaisuuteen ja muodostaa hyvän alustan erilaisten metsäsuhteiden pohtimiselle. Tutustu metsäsuhteisiin myös Luston www.metsasuhteita.fi-sivustolla, jossa voit tehdä mm. metsäsuhdetestin. Luston ja Metsähistorian Seuran verkkojulkaisu *Paaskoski, Leena & Roiko-Jokela, Heikki (toim.) 2018, Suomalainen metsäsuhde. – Vuosilusto 12.* sisältää monia eri tutkimusnäkökulmia aiheeseen <https://issuu.com/vuosilusto/docs/vuosilusto12>

Suomessa on tutkittu paljon eri aloilla luontosuhdetta, mutta metsäsuhdekäsitettä ei ole tarkasti määriteltynä juurikaan tutkittu. Joitakin avauksia aiheeseen on tehty, kuten *Karhunkorva, Reetta 2016, Metsä on paras. Näköaloja lasten metsäsuhteeseen. – Metsä tekee hyvää! Vuosilusto 11.*

<https://issuu.com/vuosilusto/docs/vuosilusto11> Suomalaisten suhteista metsään tarvitaan paljon lisää tutkimusta, jotta voimme ymmärtää miten erilaiset metsäsuhteet rakentuvat, millaisiin arvoihin ne

perustuvat, mitkä eri tekijät niihin vaikuttavat ja miten erilaiset metsäsuhteet puolestaan vaikuttavat metsien käyttöön ja metsistä käytävään keskusteluun. Voit tutustua Kantar TNS:n vuonna 2018 toteuttamaan lyhyeen selvitykseen *Suomalaisten metsäsuhteiden tila* verkkoaineiston avulla

http://metsasuhteita.fi/wp-content/uploads/Suomalaisten_metsasuhteiden_tila_14.3.2018.pdf

Sanasto

Metsäkulttuuri

Metsäkulttuurilla tarkoitetaan yksilöiden ja yhteisöjen metsään liittyvissä sosiaalisissa yhteyksissä jakamia toimintatapoja, käytäntöjä, käsityksiä, merkityksiä ja arvoja. Metsäkulttuuri on aikaan kiinnittyvä jatkuva prosessi, jossa ovat läsnä menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus.

Metsäkulttuurinen näkökulma

Metsäkulttuurinen näkökulma on metsien ja metsiin liittyvän toiminnan tarkastelussa käytetty näkemys, jonka keskiössä on ihminen toimijana. Metsäkulttuurinen näkökulma edistää ihmisten välistä metsiin liittyvää vuorovaikutusta sekä luo ymmärrystä ihmisen ja metsän välisistä suhteista ja ihmisen metsiin liittämistä arvoista. Metsäkulttuurinen näkökulma rakentaa edellytyksiä erilaisten metsiin liittyvien tavoitteiden yhteensovittamiselle.

Metsäsuhde

Metsäsuhde on yksilön tai yhteisön suora tai välillinen elävä suhde metsään. Se on yksilön ja metsän vuorovaikutteinen kokonaisuus. Metsäsuhde on osa yksilön henkilökohtaista laajempaa ympäristösuhdetta ja identiteettiä. Se muotoutuu osana ihmisen elämänvaiheita ja voi ilmetä eri tavoin eri rooleissa tai ympäristöissä. Metsä erityislaatuisena luonnon- ja kulttuuriympäristönä erottaa metsäsuhteen luontosuhteesta.

Metsäsuhdeajattelu

Metsäsuhdeajattelu lähtee ajatuksesta, että kaikilla on jonkinlainen metsäsuhde. Erilaisten metsäsuhteiden näkyväksi tekeminen ja ymmärtäminen edistävät vuorovaikutusta ja erilaisten metsiin liittyvien tavoitteiden yhteensovittamista. Oman metsäsuhteen tunnistaminen vahvistaa yksilön identiteettiä ja lisää hyvinvointia.

Metsähistoria

Metsähistorialla tarkoitetaan yhteisön metsään liittyvän menneisyyden vaiheita, niiden kuvausta tai tutkimusta.

Kulttuurinen kestävyys

Kulttuurinen kestävyys voidaan nähdä kestävän kehityksen neljäntenä ulottuvuutena tai sitä voidaan pitää taloudellista, ekologista ja sosiaalista kestävyyttä tasapainottavana, selittävänä ja välittävänä tekijänä. Kulttuuri voidaan nähdä myös koko kestävän kehityksen perustana ja rakenteena, jonka avulla kestävän kehityksen tavoitteet saavutetaan.

Metsien kulttuurisen kestävyuden näkökulma auttaa sovittamaan yhteen keskenään ristiriitaisilta vaikuttavia metsiin liittyviä tavoitteita, esimerkiksi huomioimalla ihmisen erilaisia metsiin liittyviä tarpeita ja arvoja. Uutta luovana voimana kulttuurinen kestävyys sitoo yhteen ihmisen ja luonnon, menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden, todellisuuden ja ihmisen mielikuvituksen, ja luo suhteita niiden välille.

Kestävä kehitys

Kestävällä kehityksellä varmistetaan, että nykyisillä ja tulevilla sukupolvilla on yhtäläiset mahdollisuudet tarpeidensa tyydyttämiseen ja hyvään elämään. Kestävän kehityksen käsitettä on tavallisesti tarkasteltu paitsi taloudellisesta ja ekologisesta, myös sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.